06/06/2022

Patriarhul Daniel: Rugăciunea creștinului, chiar făcută în singurătate, este solidară, nu solitară

Patriarhul Daniel a transmis luni, în deschiderea lucrărilor Conferinței pastoral-misionare semestriale de primăvară a clerului din Arhiepiscopia Bucureştilor, că rugăciunea este un act de comuniune: „Rugăciunea creștinului, chiar și atunci când este făcută în singurătate, în casa sau în chilia lui, nu este o rugăciune solitară, ci solidară, în comuniune cu întreaga Biserică aflată în rugăciune şi luminată de harul Domnului nostru Iisus Hristos”.

„Ca membre ale Trupului tainic al lui Hristos, credincioșii sunt uniţi prin har întreolaltă, suferinţa unuia fiind purtată de întreaga comunitate eclesială, potrivit îndemnului apostolic”, a mai afirmat Patriarhul României.

„În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae spune că rugăciunea «poate fi socotită și ca un mijloc de transcendere a oamenilor de la viața închisă în egoism și în lume la viața de comunicare în Dumnezeu, ca împărăție a Lui»”, a mai explicat Preafericirea Sa.

Text integral:

2022 – Anul omagial al rugăciunii în viaţa Bisericii şi a creştinului

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022 drept Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al Sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț.

Cunoașterea lui Dumnezeu, ca principală condiție spre a dobândi Împărăția lui Dumnezeu: „Aceasta este viaţa veşnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan 17, 3), este strâns legată de rugăciune, deoarece doar prin rugăciunea asiduă omul poate ajunge la cunoașterea prin har a lui Dumnezeu și unirea cu El. Fiind creat după chipul lui Dumnezeu (cf. Facere 1, 27), omul se poate desăvârși doar printr-o strânsă comuniune cu Dumnezeu. Iar Hristos Domnul, Dumnezeu adevărat și om adevărat, este tainic prezent în inima celor care se află în comuniune de iubire cu El, potrivit făgăduinţei Sale: „unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor” (Matei 18, 20). Rugăciunea creștinului, chiar și atunci când este făcută în singurătate, în casa sau în chilia lui, nu este o rugăciune solitară, ci solidară, în comuniune cu întreaga Biserică aflată în rugăciune şi luminată de harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh (cf. 2 Corinteni 13, 13).

Ca membre ale Trupului tainic al lui Hristos, credincioșii sunt uniţi prin har întreolaltă, suferinţa unuia fiind purtată de întreaga comunitate eclesială, potrivit îndemnului apostolic: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos” (Galateni 6, 2), dar şi potrivit sfatului duhovnicesc: „Să vă rugaţi unul pentru altul” (Iacov 5, 16). În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae spune că rugăciunea „poate fi socotită și ca un mijloc de transcendere a oamenilor de la viața închisă în egoism și în lume la viața de comunicare în Dumnezeu, ca împărăție a Lui. Rugăciunile indică o astfel de transcendere, sau o ieșire a omului închis în egoism, spre Dumnezeul Cel în Treime, sau al iubirii, chiar când se cer în rugăciuni bunuri necesare vieții pământești, drept condiții de pregătire pentru împărăția lui Dumnezeu”[1].

Rugăciunea fierbinte şi stăruitoare este mărturie a faptului că Sfântul Duh este lucrător în om, sprijinindu-l și întărindu-l întru buna lucrare spre dobândirea mântuirii, după cum ne învaţă Sfântul Apostol Pavel, zicând: „Şi Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci Însuşi Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite” (Romani 8, 26). Astfel, prin rugăciune, omul se uneşte cu Dumnezeu, făcându-se părtaș iubirii dumnezeiești, iar Dumnezeu, prin harul Său, luminează sufletul omului care se roagă, încât rugăciunea devine conlucrare a omului cu Dumnezeu, după cum spune Sfântul Grigorie Palama.

Fără rugăciune nu este Biserică și nici viață creștină, pentru că numai Hristos prin harul Duhului Sfânt dăruieşte viaţă sfântă membrilor Bisericii şi îi ajută să rămână în comuniune cu Hristos: „Rămâneţi în Mine şi Eu în voi. Precum mlădiţa nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viţă, tot aşa nici voi, dacă nu rămâneţi în Mine. Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne întru Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine se aruncă afară ca mlădiţa şi se usucă; şi le adună şi le aruncă în foc şi ard. Dacă rămâneţi întru Mine, şi cuvintele Mele rămân în voi, cereţi ceea ce voiţi şi se va da vouă” (Ioan 15, 4-7). Când creştinul se roagă și face eforturi pentru a se uni cu Hristos, prin rugăciune, prin pocăinţă şi prin Sfânta Euharistie, Hristos curăţeşte mlădiţa „ca mai multă roadă să aducă” (Ioan 15, 2). Însă, când omul nu se interesează de propria lui mântuire şi se rupe în mod egoist de comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii, atunci el „se aruncă afară ca mlădiţa şi se usucă” (Ioan 15, 6), adică pierde participarea la comuniunea de iubire şi viaţă veşnică din Împărăţia Cerurilor.

Rugăciunea a fost numită de către unii Sfinţi: „respiraţia sufletului”, „termometrul credinţei”, „lucrarea minţii”, „lumina inimii” etc. Creştinul ortodox este îndemnat să se roage cât mai mult, adică neîncetat (cf. 1 Tesaloniceni 5, 17), fiindcă rugăciunea aduce multă iubire sfântă în inimă, ne uneşte cu Dumnezeu, ne ajută să vedem în fiecare om un frate şi în fiecare frumuseţe a creaţiei un dar al lui Dumnezeu. Rugăciunea ne ajută să înfruntăm greutăţile vieţii şi să pregustăm încă din lumea aceasta tăria şi bucuria Învierii şi a vieţii veşnice. Nimic nu poate înlocui rugăciunea şi nicio activitate nu este mai de preţ decât ea, fiindcă ea ne dă inspiraţie şi putere pentru cuvântul frumos şi fapta bună [...]. Rugăciunea este biruinţa asupra înstrăinării omului de Dumnezeu, de sine însuşi şi de semeni, ea este izvor de bucurie şi devine viaţa vieţii noastre[2].

Paginile Sfintei Scripturi conțin nu doar foarte multe îndemnuri de a ne ruga, ci și exemple de oameni rugători și de rugăciuni, începând cu exemplul lui Enos, fiul lui

Set, despre care Scriptura menționează că este primul dintre oameni care a început „a chema numele Domnului Dumnezeu” (Facerea 4, 26) și până la îndemnul îngerului din ultimul capitol al Apocalipsei Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: „Lui Dumnezeu închină-te!” (Apocalipsa 22, 9).

Hristos Domnul îi învaţă pe ucenicii Săi Rugăciunea Domnească sau Tatăl nostru, îndemnându-i pe ucenicii Lui să se roage cu multă stăruință și necontenit (cf. Luca 18, 1-8), iar Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe credincioși la rugăciunea permanentă, spunând: „Rugați-vă neîncetat!” (1 Tesaloniceni 5, 17). Astfel, vedem că Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți nu înțelegeau prin rugăciune doar o acțiune formală exterioară, ci considerau că toţi creştinii sunt chemaţi să-și transforme întreaga viață în rugăciune, adică o stare permanentă de comuniune a sufletului cu Dumnezeu. Sfântul Vasile cel Mare explică, într-o omilie a sa, ce înseamnă acest lucru: „Rugăciunea este o cerere făcută lui Dumnezeu de credincioși pentru dobândirea unui bine. Nu e nevoie negreșit ca cererea să se facă numai prin cuvinte și nici nu socotesc că Dumnezeu are trebuință să-I amintim prin cuvinte de dorințele noastre, pentru că El știe cele ce ne sunt de folos, chiar dacă noi nu-I cerem. Ce vreau să spun? Că nu trebuie să facem rugăciunile rostind silabele cuvintelor, ci mai bine împlinind puterea rugăciunii prin libera voință a sufletului nostru și prin virtute, care să se întindă pe tot cursul vieții noastre […]. Așa făcând, «te vei ruga neîncetat». Nu-ți faci rugăciunea cu cuvinte, dar, unindu-te tot timpul vieții tale cu Dumnezeu prin purtarea ta, viața ta va fi o rugăciune continuă și neîntreruptă”[3]. Cu alte cuvinte, mintea şi inima creştinului vor fi permanent îndreptate spre Dumnezeu, spre Hristos Domnul.

Sfântul Simeon Noul Teolog, aprofundând teologia patristică de până la el, scria: „Cel care a cuprins rugăciunea neîncetată a cuprins totul în această faptă și nu mai are nevoie să laude pe Domnul de șapte ori, ziua, seara, dimineața și la prânz, dat fiind că el a săvârșit deja rugăciunile și cântările datorate la vremea și ceasul hotărât”[4].

În legătură cu rugăciunea neîncetată sau monologică, aşa cum a mai fost numită, Sfântul Grigorie Palama spune: „Tot cel ce se numește de la Hristos (tot creștinul), în orice ceată ar fi el, trebuie să lucreze rugăciunea neîncetată, după îndemnul apostolesc «Rugați-vă neîncetat!» […]. Nu doar monahii cei din afara lumii, ci și bărbații, și femeile, și pruncii, și înțelepții, și necărturarii, și toți laolaltă aceasta s-o învețe asemenea, și spre lucrul acesta să–și aibă toată silința”[5]. De asemenea, Sfântul Cuvios Părinte Paisie de la Neamț îi îndemna pe toți creștinii să se roage cu această rugăciune, scriind despre foloasele ei: „Sfințita rugăciune a minții, după puterea învățăturilor (scrierilor) purtătorilor de Dumnezeu Părinți, lucrată prin harul

lui Dumnezeu, îl curăță pe om de toate patimile, îl îndeamnă spre cea mai sârguincioasă păzire a poruncilor lui Dumnezeu și îl păzește nevătămat de toate săgețile vrăjmașilor și de înșelări”[6].

Binecuvântăm deschiderea lucrărilor Conferinței pastoral-misionare a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor şi ne rugăm Preabunului Dumnezeu, Cel slăvit și închinat în Treime, să reverse darurile Sale cele bogate asupra tuturor slujitorilor sfintelor altare, spre a împlini tot mai mult datoria de a se ruga pentru mântuirea credincioșilor care le-au fost încredințați și de a-i învăța pe aceștia, cu timp și fără timp, lucrarea rugăciunii prin care vin în sufletul omului bucuria și pacea dăruite de Hristos Domnul celor ce iubesc pe Dumnezeu.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

NOTE
[1] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă, Ed. IBMBOR, București, 2004, p. 9.

[2] † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Rugăciunea-izvor de bucurie”, cuvânt înainte la Carte de rugăciuni, Ed. IBMO, București, 2014, pp. 4-5.

[3] Sfântul Vasile cel Mare, „Omilia a V-a. La Mucenița Iulita”, III-IV, în Omilii și cuvântări, traducere din limba greacă și introducere de pr. Dumitru Fecioru, text revăzut și notă asupra ediției de Constantin Georgescu, coll. Părinți și Scriitori Bisericești (serie nouă), vol. 1, Ed. BASILICA, București, 2009, pp. 100-103.

[4] Sfântul Simeon Noul Teolog, „ Una sută capete de Dumnezeu cuvântătoare şi făptuitoare (teologice şi practice)”, 100, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi care arată cum se poate omul curăți, lumina şi desăvârși, vol. VII, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1977, p. 95.

[5] Filothei al Constantinopolului, Encomion la Sfântul Grigorie Palama (Ἐγκόμιον εἰς ἅγιον Γρηγόριον Παλαμᾶν), în PG 151, 573 CD.

[6] Sfântul Paisie de la Neamț, Cuvinte și scrisori duhovnicești, vol. II, ediția a II-a, selectate și traduse în limba română de Valentina Pelin, cu o prefață de Virgil Cândea, Ed. Doxologia, Iași, 2010, p. 173.

basillica.ro